

LET. X.

1917

ŠT. 9, 10.

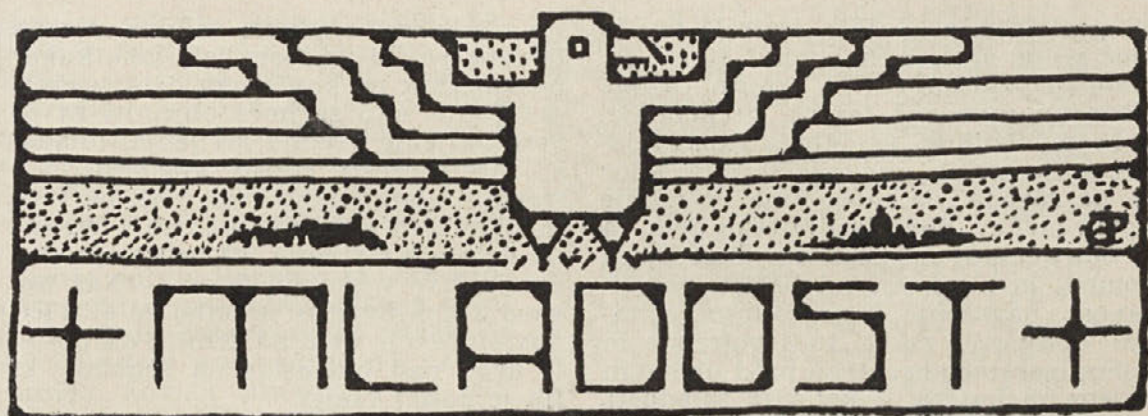
MLADOST

GLASILO
SLOVENSKIH ORLOV

CENA K 3^{.-} ~ ~ ~ UREDNIK A. KOMLANEC

NATISNILA KATOLISKA TISKARNA V LJUBLJANI

GLASILO SLOVENSKIH ORLOV.

ŠTEV. 9, 10.

SEPTEMBER, OKTOBER 1917.

LETNIK X.

MLADOST.

JERNEJ HAFNER.

Srečno izbrano ime, vsebinsko globoko, cel program. Posebno za naše čase primerna, potrebna deviza. Dolgotrajno trpljenje vojske, njen silni pritisk, bolj na duha kot na telo, mnoge in hitre izpremembe — vse to nas navdaja z novim, dosedaj nepoznanim strahom: da se ne bi postarali v mladih letih. Kakor čezmerno uživanje alkohola povzroča omotico in slabost, tako prekomerno, neprenehano trpljenje povzroča otrplost, starikavost. V rednih razmerah je — vsaj med kmetiškim ljudstvom — redek pojav človek, mlad po letih, star po obrazu, vedenju, mišljenju. Danes, po treh letih vojne, se mi zdi opravičena bojazen, kako oteti prezgodnji ostarelosti, ohraniti zdravi mladosti čimveč trpinov doma in v vojni službi. Zdi se mi jasno, da je mladost za posameznika in družbo koristnejša, zdravejša kakor starost; da je torej treba želeti in skrbeti, naj bi se v posamezniku in družbi ohranjevala, krepila mladost, oviralo zavladanje starosti.

I.

Kaj je mladost? — Čilost, svežost, prožnost duha, kot vsebine, telesa kot posode osebnosti. Mlad je, kdor je telesno krepak, gibek, zdrav, duševno svež in dovzet. Mladost ima tudi svoje slabosti, pomanjkljivosti: neizkušenost, vihravost, manj vztrajnosti, nepremišljeno naglost sodbe, sklepa in izvršitve. Odtod rečenica: mladost — norost.

Kadar pa govorimo o mladosti kot nekem dobrem svojstvu osebnosti, nekaki popolnosti, idealu, si mislimo le dobre lastnosti. — Tako mladost misli, si prizadeva širiti in utrjevati v ljudstvu »Orel«, »Mladost«. Da se ne bi ponašali mladi fantje kakor okorni, odreveneli starčki, ampak krepkega, enakomerno razvitega, gibčnega telesa, prožnega nastopa vzbujali vtis sveže, zdrave mladosti, to je zunanji namen telovadbe, vzgoje telesa. Da se ne bi v mladih letih z lenuharenjem, nezmernim, telesu in duši škodljivim uživanjem, z zadostovanjem pogubnih strasti predčasno izžili, svojih moči izželi, je namen poučnemu in vzgojnemu delu. »Orel«, »Mladost« hoče vzgojiti in ohraniti slovenskega fanta mladega, zdravega, čvrstega, ukaželjnega, podjetnega, delavnega, za vse resnično, dobro in lepo dovzetnega, vnetega. Mladino zbira, da jo ohrani mlado, mlado plemeniti, telesno, umsko, нравstveno dviga čim više. — Dvoje se mi zdi pri tem delu posebno važno: kar najbolj razplamteti v mladih Slovencih veselje do življenja in dela ter ohraniti to močno veselje, to silno voljo do čimvišje starosti, pa buditi, voditi in utrjevati v ljudstvu pravo umevanje časa, njegovih potreb in nalog, ljudstvo učiti in krepiti za pravilno plavanje s tokom časa, zgodovine. Kajti, kdor se je postaral, izgubi veselje in voljo do življenja, dela, ker so mu oslabele moči, ker mu je sodobni svet tuj. Morebiti je še

čil po telesu, a opešala, izginila mu je moč volje, srca, duha; mlad starec je. Kdor je izgubil stik s svojim časom, kdor ne ume več teženj, hrepenenja, dela sodobnikov, se oklepa razpadajočih oblik, izžitih, ginevajočih idej; kdor se ne zaveda, da novo vino potrebuje novih mehov, novi dan novega dela, ta je star, četudi ne po letih. Starost pa pomeni in povzroča oslabelost, naveličanost, nagnjenje k počivanju, očitarnju, obsojanju vsake, tudi potrebne in dobre izpremembe, strah pred delom in bojem, za katera — kot vira mladosti, življenja, moči — se ne smatra, zavest-

no ali le instinktivno, več sposobnim. Družba pa, ki ne more leči tako kakor posameznik po končanem delu v grob, potrebuje, ako se hoče ohraniti in živeti življenje vredno življenja, mladosti, nje svežosti, čilosti, gibčnosti; potrebuje mladih fantov in mož, pa tudi mladeniških starčkov, ki imajo veselje do dela, do življenja, ki razumejo svoj čas in žive v svojem času. — Naš Gospod Jezus Kristus je hotel že s 33 leti dovršiti svoje delo na zemlji, da poslej iz neba rosi blagoslov na semena, ki jih je dotlej vsejal.

(Dalje.)

MIROVNO PISMO.

ANTON KOMLANEC.

Golob iz ladje — pismo zdivjani Evropi — pismo miru vladarjem vojskujočih se in nepristranskih držav — je poslal meseca avgusta sveti oče.

Drugače done njegove besede kot pekpektanje strojnic. V vsem dosedanjem delu in tudi zdaj hoče skupni oče storiti vsem nepristrano kolikor mogoče dobrega, kot to predpisuje splošni zakon ljubezni in Kristus. Kdo se je brigal zadnja leta za ljubezen, saj se še za pravico niso. Zastopnik krščanstva se sklicuje, ko piše, na zakon narave — na zakon ljubezni, ki bi moral vladati med ljudmi, in na tistega, ki je ta zakon usovršil do nadnaravne mere. — Drugače veje ta glas kot vojna povelja ta tri leta. Je pač iz drugega sveta in ne iz kraja dušilnih plinov.

Kaj hoče mirovno pismo? Pravičen, stalen in takojšen mir. Poskusiti, zopet poskusiti, privedi ljudstva in njih vladarje do pravičnega in stalnega miru. — Kaj pomeni beseda mir, vemo zdaj, ko besni, davi, pali, mori, uničuje vojska vedno huje z gladom, streli, ognjem in boleznimi.

Pismo je važno zaradi načel in zaradi predlogov. Načela so kakor zvezde, ki vodijo v Betlehem, in predlogi so sadovi teh načel.

Načela za pravičen, stalen mir.

Nekaj pravih načel je poudarila ruska revolucija, jih je povedal Vilzon, a kdo se more zanesti trdno nanje, ko se v mnogočem v isti sapi motijo. Kar se tiče načel nravi, moralne

misli, se sveti oče ne moti. Zato bodo te ideje mogočno zavalovile med katoličani, če jih je še kaj po resnici v Evropi, spravile na noge Slovence, če smo res katoliški.

Katera načela poudarja sv. oče? Prvo je — bratstvo med narodi. »Narodi in njih vlade naj postanejo zopet bratje!« Tri leta že se niste smatrali za brate. Tri leta se že kolnete, se koljete, si ropate. Vsak izmed vas kolne soseda: »Kaznuj, uniči te Bog!« Kdo izmed vas vošči srečo narodu-sosedu: »Blagoslovi te Bog!« Zdaj zopet eden drugemu voščite dobro. Molite za skupni blagor kakor člani ene skupne človeške družine.

»Da smo očeta enega sinovi, ljudje vsi bratje, bratje vsi narodi, da ljubiti mor' mo se, prav' uk njegovi.«

(Prešeren, Poezije: Krst pri Savici.)

Bratstvo med narodi — to je prvo načelo, ki naj vodi iz svetovnega uničevanja k svetovnemu miru.

Drugo načelo, ki ga omenja pismo, je: Verniki imajo skupnega očeta — sv. očeta. Dosledno imajo skupnega očeta tudi verni narodi. V imenu teh svojih otrok, pravi sv. oče, da je dolžan govoriti. K vernikom in k vernim narodom se prištevamo vsakako tudi mi Slovenci. Verniki so dolžni poslušati sv. očeta ne samo zaradi umskih razlogov, ampak tudi zaradi discipline. Vladam in narodom, do katerih se obrača sv. oče, ne more navesti drugega kakor razloge zdrave naravne pameti, ker mnogi izmed njih ne sestoje iz vernih katoličanov. Bra-

tovstvo so minulo stoletje veliko podarjali in tudi v tej vojski so ga omenjali tisti, ki želijo mir, tudi v nevernih krogih. Vendar bratov ni brez skupnega očeta. Resnično bratovstvo mora privedi tudi k očetu. Resnično bratovstvo je pot k papežu in pot k papežu je pot k nevidnemu glavarju Cerkve, je pot — k veri.

Tretje načelo imenuje sv. oče sam temeljno misel pravega stalnega miru med narodi in državami. To načelo se glasi: **Vladaj pravica, ne sila! Ne orožje, ampak pravica!** »Ne sila orožja, ampak moč pravice!« Ako se priznamo za brate med seboj pod skupnim očetom, potem ni nobene ovire, da zavlada ta temeljna misel, osnovni pogoj stalnega miru. Ne, kdor ima meč, ampak, kdor ima prav, njegova naj velja.

Četrto načelo je: **Bodimo spravljeni! Bodimo tudi kot narod spravljeni!** Miru je treba res iskreno želeti v duhu pravičnosti. Kdor noče sprave, s tistim je seveda težavno skleniti mir. Kdor ni spravljen, tudi pravičen ne more biti. Samo med zlom in dobrim ni sprave. Med dobrim in dobrim pa mora biti. Ako priznaš, da bi se morali narodi smatrati za brate, pa se nečeš spraviti z njimi, lažeš. Duh pravičnosti — s stališča spravljenosti.

Peto načelo, ki je neposredne važnosti za sedanje državnike, ki res hočejo nepristransko pravičen mir, slove: **Pravilo, pravec, kako urediti narode in njihove želje, je splošna blaginja, velika človeška skupnost.** Bistven znak pravega krščanstva je katoličanstvo. To se pravi — to, kar je za vse. Ne, kar je za enega, ampak kar je za vse dobro. Ne po pameti, ne po veri ni drugače mogoče. Ker, če smo očeta enega sinovi, mora biti pravec urejevanja narodov in držav, skupni blagor.

Šesto načelo: **Voditelji narodov in ljudstev so odgovorni za svoja dejanja pred Bogom in ljudmi.** Bog jih bo sodil in kaznoval za zlorabo njihovega vodstva. Iz istega načela pa sledi, da jih morejo na odgovor poklicati tudi ljudje. Pred Bogom so odgovorni, ker ga nadomeščajo. Pred ljudmi, ker gre za blagor ljudi.

Sedmo načelo: **Voditelji narodov in ljudstev so brezpo-**

gojno dolžni preskrbeti narodom srečo. Mir in veselje družinam, mladim ljudem ohraniti življenje, skratka, narodom podeliti srečo. Vojna jemlje mir in veselje neštevilnim obiteljim, življenje tisočem mladih ljudi, narodom srečo. Voditelji so zato odgovorni, ker jim je izročena usoda narodov in ljudstev.

Osmo načelo: **Voditelji narodov in ljudstev, ki izpolnijo svojo dolžnost, so do brotniki ne samo sodobnim, ampak tudi bodočim rodovom.** Misel je seveda v pismu izražena z drugimi besedami. Tiste, ki sedaj mir zasigurajo, bo spremljalo odobravanje sodobnikov, bodoči rodovi pa bodo brali v zgodovini: **Ti in ti so ustanovili mir — in slavili bodo njihovo ime.**

Načel, v katerih vidi papež pogoje stalnega pravega miru, bomo v dnevih zmede še potrebovali.

Predlogi.

Sveti oče ne ostane v tem pismu samo pri načelih, ampak stavi podrobne izpeljive predloge:

Prvi je: **»Razoroženje!«** Če naj vlada v bodoče moč pravice in ne sila orožja, potem orožja ni treba. Proč z militarizmom! Proč z vojaškimi državami! Orožje bodi samo za tatove, roparje, zločince! Zato naj vsaka država pridržuje le toliko oborožene sile, kolikor misli, da ima zločincev. Število biričev kaži množino nepoštenosti v državi!

Drugi predlog: **»Razsodišča!«** Namesto meča naj sodi razsodnost! Ustanove, kjer more razsodnost govoriti v spornih slučajih, so ravno razsodišča. Namesto svetovnih vojska — mednarodna razsodišča.

Tretji predlog: **»Brez odškodnine!«** Za sedanje vojevanje naj ne terja nobena stranka, da jo kdo odškoduje. Vsaka vojujōča skupina je vojne likortoliko kriva. Nemški militarizem, angleški kapitalizem, ruski absolutizem, francoska in srbska maščevalnost. Rusi so predlog »brez odškodnine« že sprejeli pred pismom.

Četrty predlog: **»Prostost in skupnost morja!«** Morje bodi vsem prostu in vsem skupno. Nihče ne sme v bodoče plovbe ovirati in morskih ožin zapirati. Morskih poti ni treba ne napravljati, ne popravljati. Zato naj si jih nihče izključno ne lasti. Zato je po-

polnoma upravičeno: Morje bodi skupni božji dar, skupna in prosta človeška last!

Peti predlog: »Belgija naj se obnovi!«

Šesti predlog: »Zasedeno ozemlje naj se vrne!« Kar je kdo drugemu vzel, naj da nazaj!

Sedmi predlog: »S stališča spravljivosti in v duhu pravičnosti naj se reši armensko in balkansko vprašanje, pri čemer naj se vpoštevajo upravičene želje narodov!

Osmi predlog: »Obnovi naj se poljsko kraljestvo!«

Spregovoriti je še o dolžnosti delati za mir. Sv. oče se obrača s pismom na vladarje in v pismu na vlade, narode in države. Dolžni so torej delati za mir vsi, ki imajo pri vladi, državi in narodu kaj govoriti. Vladar, ministri, uradniki, deželni odbori, župani s svojimi odbori, poslanci, časnikarji, zastopniki in odborniki društev, skratka vsak, kdor more. Tej dolžnosti je dodan jako važen poudarek. Pismo pravi, da se sme »ta grozna borba vedno bolj smatrati za nepotrebno moritev!« Iz tega pa sledi pretresljiv sklep: Kaj je z vestjo tistih, ki pomagajo moriti, in kaj pada na vest tistih, ki ne preprečijo mortve, kolikor morejo?

KAREL DVANAJSTI.

Pred več leti je izšel na Nemškem prevod švedskega romana: »Karel Dvanajsti in njegovi bojevniki«. Napisal je ta roman slavni švedski pisatelj Gustav Verner Heidenstam. Vsebina je to, kar pove naslov: Vojskovanje najimenitnejšega švedskega kralja v izbranih slikah. Karel XII. je vladal od leta 1697. do leta 1718. Vlado je nastopil kot 15leten deček; potem celih dvajset let ni drugega delal nego se vojskoval. Kakor kraljem starega veka, je bila tudi njemu vojska le »orjaška igrača«. S svojimi bolestno navdušenimi bojevniki je prišel na Dansko in Rusko (pri Narvi je 20. novembra l. 1700 z 8000 Švedi premagal 40 tisoč Rusov), porazil Saksonce pri Rigi, osvojil si leta 1703. vso Poljsko in prodrl celo v Ukrajino, toda 8. julija 1709. l. je zadel njegovo vojsko popoln poraz pri Pultavi. Doma na Švedskem so bili skrajno nezadovoljni; kralja ni bilo doma celih petnajst let, vojskovanje je požrlo vse zlato in srebro, davki so bili neznosni, beda nepopisna. Vse je klelo mladega kralja, ki je pahnil državo v pogubo, a čudno: v resnici so ga še vsi neizrečeno ljubili. To je Heidenstam nedosežno lepo popisal. Poglejte petnajsto poglavje prve knjige! Naslov:

»Pred cerkvijo«.

Širokopleči Jens Snare v Mori je jedel zdrob s svojima sosedoma Mansom in Matijem, ki sta bila kmeta. On pa je bil tako skop, da je vso zimo pri peči ležal in spal, da je luč hranil.

JOSIP ŠIMENC.

Njegov veliki, ploščati, brezbradni obraz je žarel v dnevni svetlobi, ki je padala iz podstrešne line, bolj ostudno in zgrbančeno nego obraz čarovnice, in govoril je leno s temnim, bobnečim glasom.

»Prerokujem,« je dejal in udaril z roko na mizo, »da je kruh iz lubja pred vrati. Jutri zakoljem svojo zadnjo kravo. Vsako leto novi davki in vpoklici, in zdaj nam hočejo vzeti cerkveni zvon in denar za obhajilno vino (Švedi so izvečine protestanti!) in žito za sirotišnico.«

»Resnico si govoril,« je dejal Mans.

Šel je z roko čez siva lica in vzel še enkrat soli z žlico za zdrob, kajti bila je praznična sobota. Drugače je bil Mans tako skop, da je šel okrog sosedov in štel, kolikokrat so vzeli soli k zdrodu in koliko polen so dejali pod lonec.

Matija se je pa položil čez mizo, nagrbančen in zlodušen s črnimi zobmi in dvema črno se lesketajočima gadjima očesoma. On je bil vendarle največji skopuh izmed vseh. Bolj skop kmet ni bil nikoli živel v soseski. Tako skop je bil, da je šel k župniku v zakristijo in mu zapovedal, da naj hodi ob delavnikih v lesenih cokljah kakor župljani.

»V svoji preprostosti sem mnenja,« je hreščal, »da je Bog nas kmete za to postavil, da tiščimo s palcem na možnjo države. Niti novca ne položim v roke županu.«

»Moje ribiške mreže,« je odgovoril Jens Snare, »te si pa lahko ukradel.«
»Resnico si govoril,« je dejal Mans. Matija se je namrdnil in raztolkel kruh s kladivom na dvoje.

»Kaj naj pa storiš, če gladu umiraš!«

Jens Snare je šel z roko skozi dolge in razmršene lase in je vstal, in njegovo govornjenje se je razlegalo daleč vun iz hiše.

»Vzemi staro očetovo mušketo s stene in počí župana in davkarja in ju skrij v senik. In preden ti goltanec zatisnejo, ali preden se boš na vislicah majal, pojdi z menoj v Štokholm, da naučiva imenitne gospode kmečke modrosti. Mir zahtevamo, in mir mora biti!«

»Resnico si govoril. Greva s teboj,« je dejal Mans in vstal ter se zibal v kolenih.

Tudi Matija je vstal in stresel Jensu Snaru roko.

»Da začnemo, gremo zdaj v cerkev in izpregovorimo vernikom,« je dejal s svojim zdihujočim glasom. »Na svobodo in pravico moramo držati.«

»Jaz bom že govoril, jaz,« je odgovoril Jens Snare, »in mir mora biti. To zahtevamo.«

Šli so iz sobe in so po poti govorili z ženami in deklami in starčki in mladimi. Ko so prišli pred cerkev, so jih imeli pač dvajset ali trideset v svojem spremstvu.

Jesensko solnce je sijalo mrzlo in jasno čez gozdne parobke in jezero in dolgo, belo cerkev. Na prostoru pred kolnico je mrmralo ljudstvo med vozovi in vozički, toda obhajanci, ki so bili sedeli pred altarjem, so bili dopeli šele na prag preddvora.

Najbolj kosmati starci, ki so bili prišli iz gozdov, in ki so bili oblečeni že v kožuhe, so začeli kričati in vriščati, ko so zagledali Jensa Snara, kajti vsi so ga imeli za najbolj svojeglavnega in najmočnejšega kmeta v soseski. Tudi drugi kmetje s svojimi jasnimi, odprtimi potezami in belimi srajcami, ki so se svetile med irhastimi hlačami in telovnikom, so se obrnili do njega, kajti zdelo se jim je, da ni nič na svetu važnejšega kakor njegove lene in uporne besede...

Vsi so se gnetli okrog njega.

»Kralj je ujet!« so mu zaklicali.

»Kralj je ujet! Kralj je ujet!«

»Kralj je ujet?«

Jens Snare je stiskal pesti in gledal vprašaje od enega do drugega.

»Resnico si govoril,« je dejal Mans.

»Molči, trap ti! Kaj veš ti o tem!« je kričal Jens Snare in žugal s stisnjenimi pestmi, tako da so se vsi v stran umaknili in napravili prostor.

Sedel je na klop zunaj pred kolnico, toda kmetje ga niso hoteli samega pustiti, in obroč okrog njega je postal gostejši in gostejši. Nihče ni hotel izgubiti niti besede.

»Ali je kralj ujet?« je vprašal iznova.

»Tako pripovedujejo drug drugemu. Kovač iz Faluma je dejal, da je kralj pri nevernikih ujet.«

Matija se je primaknil bliže in se sklonil in stegnil svoje dolge prste naprej.

»Kaj rečeš k novici, Jens Snare, vprašam v svoji preprostosti?«

Jens Snare je držal roke v naročju in solnce je sijalo na njegovo leseno, nepremično čelo in njegove trde ustnice. Gledal je v tla.

»Kaj praviš?« so mrmrali kmetje. »V Štokholmu podari en svetnik kroni svoj lastni denar, drugi svoje namizno srebro, in tretji predlaga, da naj vsak premožni podložnik podari vse svoje imetje in naj nima odzdaj več kakor revni. Le kraljica-vdova zahteva svoje vladarske dohodke neskrajšane, skopa nečistnica, in ljudstvo na cesti razbije okna grofici Piper...«

»In mi,« je dejal Matija, »naj vzamemo mušketo s stene in gremo streljat, pravi Jens Snare.«

»Resnico si govoril!« je potrdil Mans.

Jens Snare je še molčal, in zdaj je postalo okrog njega tako tiho, da se je slišalo samo zvonjenje.

»Da,« je odgovoril čez nekaj časa, in njegov glas je bobnel temneje in grenkeje kot poprej. »Mušketo moramo vzeti s stene in iti vsak iz svoje hiše. Pri Bogu, vi dobri možje iz Daloma, — če je kralj ujet, potem zahtevamo, da nas peljejo proti sovražniku, da mu pomoremo domov.«

Matija se je zamislil, potem pa se mu je čelo zjasnilo in njegove sive oči so zvijačno mežikale.

»Glejte, to je zahteva, tako je po stari svobodi in po pravici.«

»Resnico si govoril!« je dejal Mans.

»Da, da, to je zahteva, tako je po stari svobodi in po pravici,« so mrmra-

li kmetje in dvigali roke k prisegi. Nastal je tak hrušč in vpitje, da ni nihče več slišal zvonov. — — —

To je en prizor. Prosim, berite še, kako se konča dvanajsto poglavje prve knjige! Položaj: Po porazu ob Pultavi se kralj Karel reši čez reko; njegove vojake, kar mu jih je še ostalo, zajamejo Rusi. Ko tako čakajo Švedi svoje bridke usode, vstane med njimi star bojevnik, Martin Pridigar, pokaže s prstom na prazni kraljevi šotor in kakor zamaknjen govori:

»On je edini zločinec! Ti žalno-oblečena mati ali vdova, obrni njegovo sliko na steni narobe! Prepovej malim imenovati njegovo ime! Ti, mala Dunja, ki boš kmalu trgala s svojimi tovarišicami cvetlice na grobovih, sezi-daj mu spomenik iz mrtvaških lobanj in konjskih glav! Ti pohabljenec, potr-kaj s svojo berglo na temno zemljo, in dogovori se z njim tu spodaj, kjer ga čakajo tisoči, ki jih je žrtvoval! — In vendar vem, da bomo nekdanj pred sodni stol pravice vsi prikrevsali z lesenimi nogami in berglami in dejali: Odpusti mu, Oče, kakor smo mu mi odpustili, kajti naša ljubezen je bila

njegova zmaga kakor njegova poguba.«

Ko mu ni nihče odgovoril in so vsi stali sklonjeni in nemi, kakor da bi bili odgovorili isto, je postal njegov obup še večji. Pokril si je robati obraz z rokama.

»Povej mi za božjo voljo, da živi!« je zaklical. »Povej, da živi!«

Ginterfelt je dvignil s svojimi črnimi lesenimi prsti klobuk z glave in odgovoril:

»Njegovo Veličanstvo je rešeno!«

Martin Pridigar je upognil koleni in se stresel in se zopet zavedel.

»Hvaljen bodi knez vojnih trum!« je jecljal. »Če je kralj rešen, potem rad nosim vsako breme, ki mi ga naloži usoda.«

»Da, da, hvaljen bodi knez vojnih trum « so ponovili Švedi šepetaje in vsak se je počasi odkril. — — —

Ta roman je izšel pred več leti v slabem nemškem prevodu. H koncu tretjega leta velike vojske so na Nemškem oskrbeli sijajen prevod tega dela in ga po vsestranskem priporočanju stisnili tisočem v roko.

KAKOR AJDJE . . .

(Misli.)

Prosvetljena, krščanska Evropa v zadnjem stoletju dveh tisočletij po rojstvu Vsedobrega, Vseučbenika, Zveličarja naših slabih od strasti in gorja bičanih duš, je še vedno in prav krepko prekvašena z zlom predkrščanske teme: paganstvo je še dobršen del našega duha, mišljenja in čuvstvovanja; naše človeške slabosti so one iste, kot za časa rimskih Cezarjev, naša družba živi življenje po bistvu prav enako življenju starega predkrščanskega Rima. Kulturni smo v toliko, kolikor je bil Rimljan, gospodovalec Rima, globlje besede kultura skoro ne moremo pojmiti; Kristov evangelij nam je ostal bolj zunanji ornat, s katerim se krije-mo, dočim je naših duš obleka nekrščanstvo. Majete z glavo? Ne verujete? Verjeli boste, odprite oči! Nešetokrat se je zapisala v zadnjih letih beseda barbar. Rimljanu je bil vsak inorodec barbar. Ali čuvstvujemo mi kaj bolje? Ni li Nемеc Francozu barbar, Nемеu Rus? Narodni radikalizem, kaj

M. STJEPANIČ.

je drugega, nego princip sebičnosti? Kdaj je bilo narodno vprašanje bolj razvito, kot zdaj? Kdaj se je razpaslo v človeštvu gubeč pokolj v tej meri kot v naših dneh? Ali ni duh paganske neljubavi prevzel celo nekaj katoliških duhovnikov? Ali ne dokazujejo pereče moralno-etične dekadence naše dobe naši Sokrati: Ibsen, Tolstoj? Pač! Babilonski stolp je prelepa prilika za naše dni. Ker je bil neskončen napuh človeka, mu je zmešal Bog jezik in ustvarjeno je bilo zlo narodnega sovraštva. V socialni, demokratični dobi živimo. Vsi smo politični, čutimo in se zgrinjamo v stranke. Koliko med nami pa jih je, ki bi brez sence o se b n i h vzrokov motrili samo idejo političnega gibanja. Več nam je do tega, da nasprotnika uženemo, ponižamo, zaslužnjimo z majoriteto sebi in svojim interesom, kakor za misel in nazor, ki stana napravila borilce proti nepriznanemu, slabemu, kvarnemu.

Političen katolik naše dobe ne

živi prav nič več kakor njegov politični nasprotnik najkardinalnejše skrivnostno velike Kristove postave, da nam je ljubiti vse ljudi.

Vse naše življenje in čuvstvovanje je prekvašeno z duhom materializma. Sebični smo. Malih in velikih, nizkih in visokih slabost je nevoščljivost. To je velika bol naših žena, to je kronična boleost naših mož. Tako smo samoljubni, da bi se sami sebi smilili, če bi trezno pomislili, trezno premo-trili svojo naravo. Ali še ni nobeno pošteno dekle padlo zaradi lepe obleke ali čednih čevljev? Ah, tovarišica jih ima in kar ima tovarišica — za vsako ceno še jaz, še jaz. Ali ni še noben politik bil osebno dobičkaželjen, ali niso bili, ki so izdajali svoje prepričanje, vihrali ko plašč po vetru. Ali ni v duhu konkurenčnega trgoveškega principa izražen princip paganstva, v etiki naših državnih poslov princip paganstva: sila, laž. Materializem nas ubija ukoreninjen, vzrastel je v nas od mladih nog naravni nagon, ki ga vzgojne škarje niso trebile in duh križa ni zatrl. V teoriji se pač zgražamo nad hinavstvom, klečeplastvom, hlapčevstvom in neznačajnostjo, dejansko pa nimamo niti tiste etične sile, ki je delala iz paganskih mož moralno estetične, odlične osebnosti, ki jih kot čednostne heroje paganstva tako radi citiramo: naš Cato, naš Seneka, stoik, estet!

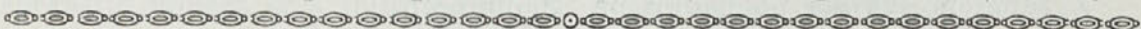
V vsaki malenkostni potezi našega dnevnega življenja je izražen malenkostno materializem. Samo svoje telo vidimo. Ugodnosti telesnega življenja so predmeti naših dnevnih želj in spirala, ki giblje socialni pokret Evrope. Celu cerkev in molitev smatramo že bolj materialno kot nekako neprijetnost poleg neprijetnosti, ki nam jih nudi telo, bolečina, družba, oblast. Hodimo v cerkev brez katehizemskega duha, pravitako brezsmiselno, kakor obešamo Madone po naših sobah in kakor se pokorimo davkom, predpisom zdravnika in redu na železnici. Samo malenkostna skrb za vse dnevno, majhno. Tonemo v tem kaosu malih telesnih želja z večno praznim srcem, ki ga moramo sititi s senzacijami romanov in efekti najneumnejšega, kar je mogoče iznajti Edison — kinematografa. Ali je to Kristus v nas, da verujemo v vlogi loteristke poleg v Boga tudi v

številke? Ali je to krščanstvo, da ne-gujemo mogotci in bogati svoje nohte po rokah manikir? Ali je bila nespamet ženice iz Subure večja od naše loteristke in samoljubna luksurioznost patricija na Palatinu manjša od naše? Ali smo manj hedonisti od paganskega Rima? Nismo! Samo estetično smo še manj izobraženi, še bolj lačni naslade, vsake, za vsako ceno, neskončno svetovno morje sama plebs z golimi nagoni, majhni v majhnem. To svojo notranjost krijemo z lepo besedo in frazo. Veliko je fraz, ki jih ljubimo: prostost, humaniteta, demokratizem, pravica in resnica. Ibsen in Tolstoj sta odkrila veliko laž socialnega življenja. Za laž in samopašnost nas je udaril Bog z vojsko, ki ji konca ne vemo. To ni slučajno, da je v dobi svobode nastalo največje suženjstvo, kar svet stoji, realno suženjstvo: okoli 5 milijonov vojnih ujetnikov. Ali je njih usoda podobna usodi svobodnega človeka ali sužnja? Še več. Okoli 500 milijonov ljudi se mora pokoriti volji vojske. Tako prostost si je mogel, in le tako, ustvariti človek iz sebe, brez duha Kristovega. Sam kruh nas je bil. Vzela nam ga je, ki je rekel, da človek ne živi samo od kruha. Mori nam telesa z gladom in mečem. Pod Neronom ni bil nihče gotov, če bo prihodnji dan živ. Ali smo mi? Pa Neronov Rim je živel vendar tjavendan. In mi živimo tudi tjavendan. In celo ozadje naših dni je isto. Zamolklo šumi nekje v množici iz Subure: panem et circenses — moko in kinematograf!

* * *

Materializem v sto oblikah je slika Neronovega Rima. Krščanski mučeniki v njem so svetla jasa v mračnem emblemu. Materializem je vsebina naših dni, vzrok naše boli. Vsi smo mučeni po tej boli. Vzemimo jo nase kot pokoro in moko za Kristusa! Morda bo iz nje rojena sreča našim potomcem, našemu narodu, vsem ljudem. Iz materializma ni bila, ne bo rojena nikdar nikomur.

Ubijmo laž v sebi! Ubijmo jo z mečem Kristovega evangelija, zatajevanja in ljubezni do bližnjega. Poleg tega za zabavo seveda lahko beremo tudi to, kar sta pisala Ibsen, Tolstoj...

Vsa mogoča vprašanja so se že reševala za čas miru; tudi za naše mlajše se je že izrekla marsikatera misel. Ker se dobra stvar lahko ponovi, mi bodi dovoljeno, da tudi jaz zapišem par stavkov o naših ljubljencih, med katerimi sem zadnji čas preživel nekatero uro.

Ljubim ta nedolžna srca in mislim, da je vsak Orel več ali manj mladino-ljub. Vplivati na mlajše z dobrim zgledom, vnemati jih za vse dobro, kazati težko, a vzvišeno pot kreposti, pristuditi jim gnusobo greha, sploh delovati apostolsko med njimi, to bodi tudi pravilo Orlov. Saj ga tudi ni kmalu lepšega pogleda kot je pogled na mlade fante, ki se oklepajo Križa in ne poznajo strahu, Križ očitno pokazati.

Dosedaj je veljalo pravilo, — na kmetih še vedno velja — da mora biti mladič enkrat zaljubljen in enkrat pijan, šele po tem krstu more biti sprejet v fantovsko družbo. Pravim, da to še vedno velja na kmetih. Mogoče ne povsod. Da pa pravilo še vedno obstoja, sem bil sam priča v eni naših gorenjskih vasi. V nedeljo je bilo žegnanje. Na predvečer se »mora« po obstoječih postavah po vasi rojiti in prepevati ter počitka potrebnim ljudem kratiti nočno spanje. Kako je sedaj doma preskrbljeno s fanti, menda vsak ve. A da bi običajna slovesnost s tem prenehala, to ne more biti. Domači so si izposodili »fante« iz sosednje vasi. In ta drobiž je rogovilil pozno v noč, do tretje ure nedeljskega jutra.

Naš sosed se šteje med bolj galantne ljudi. Pri kosilu je nanesel pogovor na snočnje petje. »Našega Janeza (17 let) pa ni nikamor za spraviti«, je začela mati, »samo doma bi tičal. Z nočjo je šel že spat!« Potegnili sem se zanj in mu dal prav. »A kaj,« pravijo oče, »Matija (v 15. letu) je pa že vse drugačen fant. Letos je izostal iz šole, pa ti zna tako fantovat! Šele po polnoči je prikolovratil domov. O, kje so tisti časi, ko sem bil še sam fant.« Matiji so se oči iskriale ob toliki pohvali in z ne malim ponosom je pristavil: »Saj nisem taka mevža!« Da je ta »mevža« letela na naju z Janezom, je dosti razločno povedano. Pripomniti moram, da v omenjeni vasi ne vedo še nič o Orlu.

Z Janezom sva šla po nauku na

izprehod. Napeljal sem pogovor na opoldanski razgovor. Vprašam ga, kako je z njegovimi sklepi. Pa mi začne pripovedovati: »Veš, komaj, komaj še zmagujem. Skoro bom omahnil. Saj si videl, da bratec dobiva polno hvale, ker tako junaško zastopa fantovsko čast. Jaz jih moram dovolj preslišati in požreti, ker sem »taka mevža«. Govoril si mi večkrat o poštemem fantu, pisal vzpodbujajoče besede, razložil si Orla, začrtal si mi jasne cilje. Precej sem ohranil v spominu, a besede so le besede, zgleda pogrešam. Sinoči bi najbrže padel, da nisi prišel ti. Čudim se, da si ohranil pri vojakih še toliko poštenja, saj ga malokdo še kaj prinese domov. Torej, zdaj veš, da manjka zgleda. Ti si mi dajal toliko knjig, da sem jih bral, a skoro v nobeni nisem našel orisanega fanta — Orla, le fante zaljubljene, pijance, zapravljuje i. dr., a fanta, kakršnega sem slišal od tebe in vidim v tebi, pa še nisem bral v slovenskih knjigah. Največ mi jih je dala še »Mladost«. Brez te bi jaz gotovo ne ostal »mevža«. Vesel sem, da so me odpustili od vojakov, pa bojim se, da bo šlo doma še prej poštenje in pravi ponos po vodi in da postanem »fant, kot se šika«. Premagujem se, zatajujem, dokler bo šlo, a čutim, da ne več dolgo, če ne bo pred menoj jasnega, živega zgleda. Saj vidiš, da se celo sestri neumno zdi, ker ne hodim vasovat k sosedu. O starših sploh ne govorim; oni so v tem duhu vzgojeni in so prepričani, da je edino to častno za fanta, kar začjenja Matija. Komaj čakam, da pridete od vojakov in začnete z Orlom, da bodo spoznali moji ljudje svojo slepoto in videli pravo čast in resnost fantovsko.«

Tako je govorila mlada fantovska duša avgustovega večera. Solnce je zašlo, vračala sva se proti vasi zatopljena vsak v svoje misli. Hotel sem tolažiti, okrepiti, pa beseda ni hotela iz ust...

Poslovila sva se. Odhajal sem nazaj k vojakom. Stisnila sva si roki in tiho sem šepnil: »Vztrajaj! Jemlji moč pri Najvišjem in čakaj zvest, saj se kmalu snidemo skupaj doma in uresničene bodo tvoje želje. Pod Orlom boš našel, kar pogrešaš. Ostani zvest!«

Solza je lesketala v njegovih in mojih očeh.

(Iz vipavske doline.)

Ko prekoračim pivški svet — se odpre v vsej svoji krasoti pred menoj moja domovina — oči jo gledajo, srce jo radostno pozdravlja — duh pa misli o njej. Misli.

Kaj vse bruha v tebe, o moja domovina, v teku treh vojnih let! Kaj si vse prestal ti krasni vipavski svet! In ti zlato ljudstvo? Tvoje žrtve, tvoje trpljenje?

I. Pozdravil sem vdovo.

Revna, bleda, strta, bolna. Zdravnik ji pravi: pretegnili ste se v delu in hrane nimate zadosti, tu je vzrok vaše bolezn. Treba bo dolgo, dolgo, da ozdravite. Vprašal sem jo, kako ji gre.

Žena se je zvila na stolu — in pred mano zaihtela. Celo življenje nisem imela toliko dni srečnih kot je prstov na eni roki. Pokazala je prste na roki. Vse sem sama, skopala njivo za krompir, vinograd okopala, škropila itd. V delu sem zbolela, toda delala sem naprej, več mesecev, dokler je šlo. Sedaj sem na postelji. Lačni vojaki ji izkopišejo nedozorel krompir, ga kuhajo in jedo — vse njeno delo je bilo zaastonj. — Pred dnevi so delili po pol kilograma ječmena na osebo. Šla sem tudi jaz vprašat. »Ječmen je samo za delavne ljudi,« je bila prva beseda. Zbrala sem vso svojo moč v pest roke in sem udarila po mizi: Ali nisem jaz delala?

Pogledal sem ženo, bila je koščena, ko mi je odkrila svoje gorje.

II. Ko smo si mi moški še malo upali pokazati svoje katoliško prepričanje, ko smo se sramovali ali vsaj z nekim strahom izpolnjevali krščanske dolžnosti, je stala pred 15 leti že družba močnih oseb, ki je šla naprej kot vzor v ponos Cerkve, v blagor naroda. Bila je naša Marijina družba. Voditelj mi pravi: Naš prostor smo dali vojaštvu. Kip in drugo smo spravili. Sedaj že dva meseca nimamo nobenega shoda, sestanka. Ali danes ne rabimo božjega kraljestva na tej zemlji? Ali smo

že vsi tako prekvašeni s krščanskim duhom in življenjem, da nam ni treba višje? Morda smo omagali?

III. Na obisku. Predsednika okrožja Orla brata Šmida sem šel tudi pozdravit. Pridružil se je brat načelnik Prelec, ki se muči tu v bolnišnici, in iz Karpatov došli brat Kobal. Našla so se srca, ki ljubijo svojo domovino, svoj narod! Pogovor ali bolje rečeno razgovor je bil v sledečem:

1. Krščansko socialno delo v vsaki duhovniji. Skrb za vdove in sirote. Br. predsednik je že ustvaril tozadevni zaklad za svojo duhovnijo. V tem smislu naj bi krščansko-socialna organizacija sprejela to v svojo roko in za ta čas izvršila največjo socialno potrebo! Domača denarna sredstva za domače! Pojdimo in poiščimo potrebe, ki so silne, pomagajmo, kjer moremo! Ne preišljevati in čakati, ampak ven, med ljudstvo, k potrebnim, k najpotrebnejšim! — K zapuščeni vdovi, k osirotelim otrokom — v tem splošnem gorju — poiskati, kje je največje, tam dejansko pomagati, to je današnja naloga krščanskega demokrata! Kakor apostoli se moramo raziti po ljubljani, trpeči domovini, proseč, tolažeč. Trkajmo tam, kjer je več, da se pomaga tam, kjer je premalo! Ne pustimo umirati našega naroda! Da, lahko gremo v tem s socialnimi demokrati: živeti hočemo! — Krščansko-socialna organizacija stoji pred svojo največjo nalogo, ki jo ima započeti v blagor slovenskega naroda!

2. Poslancema Korošču, Kreku in sploh Jugoslovanskemu klubu zaupamo, da vodijo naš narod k solncu, k svetlobi.

Nobene meje, nobene ovire ne poznamo v tem, kar je prav v očeh večne Praveice!

Bog in narod!

Pozdrav!

Tvoj

Silvester.

MISLI.

1. Poznam slovenskega pisatelja. Prečudno divno zna risati naravo. Z vso žarkostjo svojega srca ljubi nara-

vo. To priča vsaka njegova vrstica. Mater imenuje zemljico, krušno mater, dobro, veliko dobrotnico. Z ve-

I. MOHOROV.

liko jo piše: Mati Zemlja. Taisti pesnik piše besedo Bog z malo...

2. Dve leti sem se boril v sebi, preden sem odpustil malo krivico. Zdaj šele razumem Petrovo vprašanje in Zveličarjev odgovor. Zdaj čutim, da moramo vsi pretrpeti krivice, da se jih do smrti naučimo odpuščati.

3. Roka me boli. Ne vem, zakaj. Pa si mislim: Kaj deš, koliko si že grešil ž njo. Ne mrmram več, sem vesel, da se mi že ni posušila.

4. Niti najboljše vino mi ne vzbudi tiste vznesene notranje zadovoljnosti, kakršno čutim, če sem se mu odrekel. Pa vendar — kako težko in redko se mu odrečem. Bog pomagaj!

5. Veliko so me naučili na gimnaziji; največjo resnico pa je povedal ob kardinala Missije smrti profesor, rekoč: Tako, zdaj veste, kaj smo. Pest d.... Še danes sem vesel tega gospoda.

6. Ko so mi tiskali prvo pesem: »Kdo sem, kaj sem«, me je oštel moj dobrotnik: »Kaj si? Nemaren in zanikaren dijak, sicer pa navaden človek. Le nič si ne domišljaj!« To mu je narekoval moj dobri angel. Čez teden pa je pisal: »Zadnjič sem rekel preveč. Tvoja pesem kaže izredno darovitost.« To mu je prišepnil — hudič...

7. Kadar Cerkev veleva v cerkev, gre marsikateri avstrijski uradnik mimo. Kadar ukaže država, jih ni izven bolnih, ki bi ne ubogali. Zemskih oblasti se bojimo, nadzemskih ne. Če je v nebesih kaj humoristov, rekel bi, da brijejo norce iz nas...

8. Zaradi neprevidnosti otrok je zgorelo že nešteto poslopij. Koliko jih je pogubljenih zaradi ene same vinske kvante. Ne dajaj otroku vžigalic! Ne kvantaj!

9. Čez pas je drobna kot osa in o srčku drobnem govori pod svileno bluzo. Pa vest ima široko ko žitno rešeto.

10. Vse ga je bilo samo: proklet hudič. Kaj če se bo na smrtni postelji zmotil in zaklical mesto: Jezus, Marija, »proklet hudič«?

11. Če bi mi moja gosposka ukazala iti mlatit prazno slamo, šel bi jo. Če bi mi naložil spovednik za pokoro, naj grem pomagat mlatit pšenico vdovi s sedmimi otroki, bi se izgovarjal, da nisem vajen hlapčevskega dela. Pač!

Spovedniki so namestniki božji, ker so tako prizanesljivi!

12. Kdor se veliko spoveduje, se pogloma odvadi lagati v družbi in skrivati boječe svoje grehe.

13. Kako je zelišču ime, ki zraste nad zemljo do nebes? Zamenjaj v besedi lapuh prvo črko z N in spoznal jo boš! —

14. Na Pertovču sem poučil otroke: Ej, koliko je hiš na Pertovču? Sedem. In česa je še sedem? Sedem zakramentov. In česa še? Tega niso vedeli, srečni otroci, tisoč metrov bliže nebesom kot jaz, ki imam morda na vesti vsaj polovico gadje sedmice — poglavitnih grehov.

15. V Didonu sem bral, kako je zajemal Kristus svoje prilike naravnost okoli sebe. Prav tako sem slišal govoriti dr. K r e k a. Zato ga spoštujem tudi kot umetnostno izobražen človek.

16. Kaj je čudovitejše, kakor rojstvo dne? Rojstvo človeške duše! Kaj je impozantnejše in slovesnejše od zarje večerne? Smrt pravičnega!

17. Slovenska politika, pazi se, da ne zasloviš v bodočnosti med zamci kot abderitika.

18. Zaradi la v »morilcu« so napisali že dokaj jezikoslovnih razprav. Marijino molitev pa molijo od ljubljanskih korarjev doli do tolminskih kaplanov še vedno napačno »češčen a Marija«. Tako spoštujejo in praznujejo slovenski duhovniki zlati jubilej zlega mašnika in največjega slovenista Š k r a b c a! Jaz ne! Sem slavist. Ampak molim malo.

19. Non multum, sed multa je deviza marsikaterega našega dnevnika: dobrih uvodnikov je malo, zato pa reklame več.

20. Gospod kvarta, gospa romane bere; a deca? Uboga deca, žejna ljubezni, poezije in vzgoje!

21. Vesel sem svoje povesti »Novi zvonovi«, ker sem jo spisal še pravočasno, da so jo mogli prebrati stari zvonovi, preden so odšli na vojsko. Odhodne elegije jim sicer nisem zložil. Sem previden mož in po predpisih patriotičen in kakor vidite, vojaki Orli, še vedno malce dobre volje. Tudi Vi je ne zgubite! Bog živi cesarja in Avstrijo! —

(Dalje.)

IX.

Kot nevihta divja
vojna privihrala
je v vasico mirno,
ljudstvo je razgnala.

V oknu prve hiše
nageljček rudeči
še cveti, kot priča
o razdrti sreči.

— Kje je dekle nežno,
ki ga je gojilo?
Kje je on, ki ž njega
šopke mu je vilo? —

X.

Tam za mestom solnčnim
z bujnimi nasadi
gozd se zelen širi. —
V njega mehkem hladi

nekdanj so se pari
šetali ljubeči,
ob večerih tihih
sanjali o sreči.

— Hrup ga zdaj pretresa
bojni, grozoviti;
ves je — grob ogromen
nežnih, mladih bitij...

XI.

V gozdu ob križpotju
križ stoji leseni,
gor visi Zveličar
mrtvi, raztepeni.

Grob pod njim se dviga
mrtvega junaka,
tu je padel, tukaj
zdaj vstajenja čaka.

— Je li mislil oni,
ki je križ postavil,
da s tem borcu tujcu
je pomnik pripravil? —

XII.

Bojni krik je utihnil,
bitka se umirila, —
grozovito danes
spet je smrt kosila.

Polje, kjer je nekdanj
rastlo zlato žito,
strto je, zmandrano
in s krvjo obrito.

Kot ob žetvi nekdanj
so pšenice snopi,
zdaj leže po njivi
mrtvih borcev tropi...

XIII.

Tiha noč objela
bojno je ravnino,
strel samotni časih
moti le tišino.

Zvezdice bliščijo
kakor v časih mira,
tisoč src zaupno
vanje se ozira.

Usmiljenje po polju
mrtve pokopava,
gor na jasnem nebu
bleda luna plava.

XIV.

Kmet mračan, obupan
k nebu se ozira:
Prazen trud in delo —
kruha ni ne mira...

Na bogato žetev
upanje je strto,
kakor v dneih Elija
je nebo zaprto.

Polja so požgana,
žito vzela suša —
temna je bodočnost,
žalostna je duša...

XV.

V kritju na kolenih
piše vojni ženi,
dolgo, gorko pismo
revi zapuščeni.

Krog buče granate,
Lah kot besen zbija.
Grozen pok! — In v krvi
mladi mož se zvija!

Dobro — žal — zadel si,
podli izdajalec:
Strgano je pismo,
strgan je pisalec! — —

* Panovec v Rožni dolini.

XVI.

Pismo je prejela
črno žena mlada;
solza ji za solzo
na pisanje pada.

Roka ji sporoča
tuja, nepoznata:
»Včeraj ti moža je
strgala granata!«

— Srce se ji krči,
oko v solzah plava;
sinek pa v zibeli
mirno, sladko spava...

XVII.

Med gorovjem teče
vsa krvava Soča,
ob bregovih njenih
bitka divja vroča.

Sičejo granate,
vsa se zemlja trese —
rušijo se skale,
zemljo kvišku nese...

Tožno Božje Majke
s hriba zre svetišče:
Ona je pregnana —
hram njen pogorišče...

XVIII.

Oj Goriška solnčna,
rajska ti dežela,
zemlja ti slovenska,
kaj si doživela!

Vinorodna Brda
uničena, zmandrana,

biser tvoj — Gorica
zrušena, požgana...

Tujec se šopiri
v njega prej lastnini,
ljudstvo pa pregnano
umira v tujini...

XIX.

Po barakah temnih
žde otroci juga,
naša kri, begunci —
v srcih jad in tuga...

Z doma jih pregnalo
je granat tuljenje,
golo so rešili
komaj si življenje.

Plakajo po domu,
ki je razvalina,
hrepene po tebi,
solnčna domovina!

XX.

Tretjokrat je prišlo
leto naokoli,
kar nam krvavijo
srca v divji boli.

Zdi se, da zastonj je
prošnja in molitev,
ponehāti noče
grozna ta moritev.

Gluha so nebesa —
kot da višnji Oče
svet v pravični jezi
pokončati hoče...

 SVETI OČE IN KATOLIČANI.¹

ANTON KOMLANEC.

Kadar državnega gospodarja državni sovražniki ne cenijo, znači to, da ni državljanov, ki bi dali sijaj in učinkovitost vladarjevi besedi. Kadar sv. očeta glas ne obvelja v kakem delu sveta, pomeni to, da so tamkaj katoličani zanič.

Zlet je in Orli korakajo. Povsod pozor in pogled spoštovanja. Naj bi prišel mimo baraba in lopnil načelnika ali vrgel vanj gnilo jajce, ali ne bi vsi kot en mož skočili, in gorje potepinu,

ki bi se spozabil nad njim, ki zastopa orlovsko ime. Čeprav bi načelnik zabranil nadaljnje maščevanje, dobro bi se mu vseeno zdelo, da se njegovi potegnejo zanj.

Ali se zganemo tako, kadar se kdo izpozabi nad sv. očetom? Kaj pomaga našemu duševnemu vladarju, ako se bahajo v kaki državi: toliko in toliko je število katoličanov, če pa ni nikogar, da bi obveljala beseda sv. očeta v dotični državi. Katera izmed takozvanih katoliških držav je začela vojsko na ta način, da bi se prej posvetovala s svetim očetom?

¹ Zaostal članek že pri predzadnjem mirnem pismu.

Ob takih prilikah se vidi, koliko plevela je skritega pod lepim imenom »katoliška država«. Sv. oče je rekel: »Delajte za mir!« Kdo se je odzval? Da, so se, a ne vsi, ki jih imenujemo katoličane! Tisti najpopolnejši, ki so se odpovedali svetu, ki jim svet ničesar niti dati, niti vzeti ne more, so pomnožili molitve. Kaj pa drugi med svetom, inteligenti, učitelji, profesorji, doktorji, politiki in še mnogi drugi, ali niso obračali svojih plaščev, kakor je najmanjša svetna sapica pihljala? Ali so ti ljudje pomoč za Cerkev? — Ali so ti ljudje pomoč pravi vladi ali morebiti strah napačni? Kako naj se jaz oprem na človeka, ki ga moje najrahljše dihanje giblje k meni in od mene, kakor ravno dišim? Kako naj se kdo opre na plavajoč prot? Če nasloniš roko nanj, zginje v vodi, če roko dvigneš, nikne tudi prot iz vode. To ni nobena opora ne zame, ne za sokatoličana, ne za tistega, ki zastopa katoličane, za sv. očeta. Ljudje, ki so temu protu podobni, sami iščejo opore. Iščejo jo pa v trenutnem javnem mnenju in trenutno vladajoči sili, ker njih cilj je trenutna lastna osebna korist. Idealni so samo toliko, kolikor jim ideali nesejo, in v isti meri so tudi katoličani.

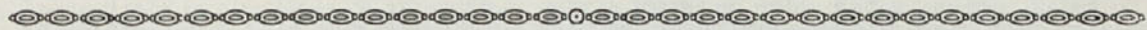
Naš brat Silvester je v svojih člankih in pismih že večkrat zaklical: Katoliška politika naj ravna po namenih sv. očeta! V »Mladosti« 1916, str. 84, je zapisal: »Našo usodo papežu v roke!« V letošnji »Mladosti« (str. 23) je eden okrožnih podpredsednikov, T. M., napisal članek »Več za papeža!« Br. Podlesnik omenja ravno v pismu, ki ga berem, govoreč o desetletnični številki »Mladosti«, da je sveti oče točka našega programa. — Čast Orlom, da so tako pot nastopili. Zavedajo se razmerja, v katerem bi moral delati razumni katoliški svet z ozirom na papeža.

Sramotno je, da živijo brezsrčni, politični mesojedi in tirani in govorijo: Kakršni bodo valovi, tako bomo plavali. Če bodo vladni močnejši, vladno, če bodo ljudski, ljudsko, in kadar so papeški zadostni, papeško. Tako se bo ob vsakem vremenu zdelo, da smo mi rešilni otoki. In naj v to ali ono smer grmi, nam bo slava donela. — Tako ravnanje ni boj za prave vzore, za katere stojim in padem ob vsakem vremenu, ampak je izkoriščevalni boj — za se. Ljudstvo pobito, mi vkovani. Taki ljudje pa vselej na vrhu.

Kaj storimo? Predlog sv. očeta je: delo za mir! Ta predlog je tak, da se mu težko kdo dopustno odtegne, čeprav zveni, ko v koru: »Jaz nisem poklican!« Za mir na podlagi resnice in pravice, ne na podlagi zvijače in sebičnosti. Tako veleva Bog, tako želi sv. oče, tako bomo delali Orli, kolikor bo kje in kod v nas katerega moči. — Hkrati hvaležnost svetemu očetu, ki se ni strašil izpregovoriti te besede ob času najrazdivjanejših bojnih želja in se ni menil, ali ga bodo zato hvalili ali grajali.

Na kak način hvaležnost? Da bo imel mir z nami vred pri svojem poslu in službi tudi sveti oče. Naš soglasen klic bodi: »Ker je že vojska, bodi za kaj lepega, za kaj plemenitega. Za pravice zatiranih in za pravice, za s v o b o d o s v e t e g a o č e t a.«

Kako naj bomo enaki med seboj, če nam drugi vladajo, ne oče? Kako naj bi bili bratje med seboj, če ne bi poznali skupnega očeta? — Brez njegove svobode ni svobode za nas. Če načelnika klofutajo, ali bodo ostali izvzeti? Orli to razumejo. Zato iz njihovih vrst tako odločni glasovi za sv. očeta. Jasno je namreč: neupoštevanost sv. očeta je sramota katoličanov. Veljava sv. očeta je veljava naša.

PISMO.

Avstrija, ali boš hotela biti naša domovina?

29. junija 1917.

Dragi! — Menim, da 5. julija odidem; sedaj sem pri »Marsch«.

Pisal bi ti kaj za »Mladost«, ali o čem? O lakoti, trpljenju, zaničevanju našega ljudstva?

S pozornim očesom motrimo dunajski parlament in potek v njem! Upam, še upam (dasi so že mnogi obupali), da nam bo Avstrija domovina — da nas bo hotela...

Sicer pa stopa v ospredje bolj in bolj vprašanje samoohrane — živeti hočemo in moramo — kdor zaničuje naše življenje, je naš nasprotnik, pa

naj bo pobarvan kakorkoli. — Menim, da sta Krek in Korošec srečno izbrana za tako velikanski preobrat v prilog poštenega boljšega razvitka našega juga. — Radoveden sem, kdo bo za državo kot tako oni mož — »Aleksander Veliki« ga imenujem, kaj? Morda cesar sam? ...

Če sedaj ne pade nesrečni in krivični dualizem — potem ne vem, kaj mora še nebo poslati nad nas... da se spametujemo. Avstrija, »zveza samostojnih« narodov, držav — bi bila brez dvoma najtrdnjša bramba trajnega neoboroženega miru. Čas hiti, sila narašča, naš mir je v rokah Aleksandra Velikega, v rokah onega, ki bo lahko rekel: stare krivice poravnam — hočem samo dobro in pošteno pri vsakem za vsakega! — Če se ne motim —

stojimo pred svetovnim dogodkom, da bodo državno vodstvo sprejeli Slovani — v tem hipu dualizma ni, ker ta je oni krivični čin, ki mori Slovane — in ta hip stoji pred nami Nova Avstrija, Avstrija, ki nima notranjega in ne zunanjega sovražnika. — Slovan je pošten — ne dvomim, da bo dal Nemcu in pa Madžaru — isto kupo vina, ki jo bo sam pil... Vse naše življenje bomo posvetili slovanski kulturi, ti novi, lepi, mladi — pošteni, ki ne pozna nasilja, krivice — in za njo bomo vodili naše ljudstvo... v njej in po nji živeli sami.

Dragi! Končam. Če bo prilika, dokler živim, Ti kako dopisnico pošljem v prijetni zavesti — velikega ljubitelja — slovanske duše.

Iskren Na zdar!

Silvester.

DOPISI.

Glas iz telovadnega odseka »Orel« v Kranju. Hudo je bil prizadet naš odsek vsled vojne. Kakšna razlika med njegovim delovanjem pred vojno in sedaj. Bil je ravno v najboljšem razvoju. Telovadbe, katera se je vršila dvakrat v tednu, smo se vedno polnoštevilno udeleževali in ravnotako tudi rednih odsekovih sej. Zelo so nam bili istotako priljubljeni večkratni odsekovi zabavni večeri, v katerih smo kaj poučnega brali in slišali.

Vnela se je vojska. S takojšnjim vpoklicem brata načelnika Vinka Bonača, kateri se je žalibog kmalu preselil v boljše življenje vsled bolezni, dobljene na bojišču, in par drugih članov, je bil odsek nadaljnji razvoj zelo otežkočen, in ker smo odrinili sčasoma drug za drugim do slednjega k vojakom, popolnoma prekinjen. Pridno smo si medseboj dopisovali, a naposled smo zgrešili drug drugega, tako da je medsebojno pismeno občevanje popolnoma izgubilo.

Minuli bodo strašni vojni dnevi. Čas pride, da odsek zopet oživi, in kot središče kranjskega okrožja bo moral stati odsekem v okrožju za vzgled in podporo. A kako pripravljati, ko smo njegovi člani razgubljeni in ne vemo drug za drugega? Treba bo pričeti popolnoma nanovo. — Lahka bi bila ta stvar,

ako bi nas družilo vsaj dopisovanje. Poročali bi drug drugemu svoje težave in se tolažili. Smatrali bi se, čeprav raztreseni po raznih bojiščih, za skupino in po vojni bi bilo kaj lahko odsek upostaviti in ga urno utrditi. Žalibog je danes to vse drugače. Že skoro celo leto je, odkar ne dopisujem z nobenim članom. Tako bomo pozabili drug na drugega, in kje bo odsek po vojski?

Govoril sem na dopustu meseca julija z odsekovim predsednikom, ki mi je obljubil, da nas bode z veseljem pomagal združiti v dopisovanje, in sicer na ta način, da se vsak oglasi nanj, in potem bo on razpolagal z našimi naslovi in nam ž njimi tudi postregel. Tudi pri premenitvi naslova ne bo nobenih težav, seveda bo moral vsak to njemu sporočiti.

Zato prosim, naj vsak član našega odseka pošlje naslov na zastopnika:

č. g. Antona Komlanca, kaplana v Kranju.

Poživilo se bo naše dopisovanje, in ko se enkrat združimo po težko zaželenem miru, začnemo urno in veselo z delom.

Z bratskim pozdravom

Srečko Zumer,

t. č. tajnik-topničar.

DROBIŽ.

Svoboda časnikarjevena prepričanja. Ni ga večjega duševnega ubožca, nego je tisti, ki vse svoje znanje in prepričanje črpa iz dnevnega časopisja. Ne samo da si ne upa več nobene stvari samostojno presoditi, ker vedno s pritajenim strahom vpraša, kaj bo rekel njegov časopis, ampak časnikar ga bo neredko zavedel v najgorostasnejše zmote. Zakaj? Zato ker časnikar največkrat ne sme pisati po svojem zdravem prepričanju, ampak tako, kakor

mu predpišejo. Če kje, bi človek mislil, da v Ameriki pišejo časniki svobodno, kar hočejo. Toda poslušajte, kako je naslikal »neodvisno« prepričanje ameriškega časnikarja eden najodličnejših časnikarjev v Ameriki. Pri zborovanju neodvisnega tiska je na napitnico, ki je veljala tiskovni svobodi, takole odgovoril — bil je že nekoliko vinjen, zato je govoril resnico: »Neodvisnega tiska v Ameriki ni — recimo morda v nekaterih podeželnih mestih;

to veste vi, to vem jaz. Niti eden izmed vas si ne upa pošteno izgovoriti tega, kar misli. I če bi vi to storili, veste že naprej, da bi nikoli ne bilo tiskano. Meni plačajo 150 dolarjev na teden zato, da v časniku nikdar ne povem, kar v resnici mislim. Vi vsi ste v istem položaju. Mož, ki bi bil toliko bedast, da bi svoje mnenje pošteno povedal, bi se kmalu znašel na ulici, pehajoč se za novo službo. Njujorški žurnalista ima opravilo, da maliči resnico, laže, kar papir prenese, potvarja, blati, noč in dan sedi pri nogah sladkega mamona, in da za svoj vsakdanji kruh izdaja svojo domovino in svoje ljudstvo. To veste vi in jaz to vem. Zato kakšna norost, napivati neodvisnemu tisku! Mi smo orodje in sužnji bogatinov, ki gospodarijo v kulisah. Mi smo pajaci; bogatini vlečejo nit in mi plešemo. Naš prosti čas, naša nadarjenost, naše življenje, vse, za kar nas je bil Bog ustvaril, je lastnina drugih mož: mi smo nečistnice po duhu!» (Chamberlain, Demokracije und Freiheit, 47). — Na francoskem ni nič boljše, kakor je odkril genialni demokrat Francis Delaisi v knjigi iz l. 1910. z naslovom: »La Démocratie et les Financiers«. Pravi, da 55 finančnikov, kapitalistov določuje smer vsemu javnemu življenju, notranji in zunanji politiki. Ti s svojim kapitalom vzdržujejo doma-lega vse časopisje. Celo Jaurejev soc. demokratični list se ni branil podpore ob volitvah. In kako je potem s časnikarskim svobodnim prepričanjem? Tako pravi Delaisi: »Približno dvajset mož je, ki se vsak večer snidejo in sklenejo, kaj mora francoski narod prihodnje jutro vedeti in ne vedeti... in »neodvisni« narod, ki si domišljuje, da vse ve in vse nadzira, v resnici ne ve ničesar in ne nadzira ničesar.« Bog ve, kako je kaj na židovskem Dunaju? J. S.

P. Saničlav Škrabec, frančiškan, znameniti slovenski slovničar, je praznoval letos dne 3. avgusta mašniško 50-letnico. Opravil je ta dan svojo zlato sv. mašo.

Opomba. Mati. V drobižu št. 6., 7., 8. mora stati »Tiberius in Kajus Sempronius Grakhus« in pa »rimska aristokratinja«, ne pa množina »aristokratije«. A. K.

Poročilo hrvatskih dijaških Marijinih kongregacij. (Luč 1916/17, I., II.) — Doslej je bilo navadno, da so hrvatske dijaške Marijine kongregacije posnemale slovenske, a zdaj bi morale biti skoraj obratno. Da bomo mogli prav soditi naše lastne kongregacije, se oziroma nekoliko na delovanje kongregacij bratskih dijakov Hrvatov.

Marijina kongregacija gimnazijcev v Zagrebu. Vслед nenadnega udara vojne se Marijina kongregacija ni mogla tako razvijati, kot bi bilo želeli. Tedaj je bilo le 10 starih in nekaj novih članov. Vršilo se je 11 tedenskih shodov z nekoliko referati, večinoma socialne stroke. Odseki imajo te-le: socialno-literarni odsek, abstinenčni odsek, evharistični odsek in počitniški klub. Evharistični odsek zelo lepo cvete. Abstinenčni odsek šteje za zdaj 7 popolnih abstinentov. Skupnih tedenskih shodov je bilo 22, 6 odborniških in 3 glavne seje. Predavanj je bilo 25, večinoma apologetskih, in 8 deklamacij. Lepo se je razvil »počitniški klub« pod vodstvom druga Kolareka. Starih in novih udov je do 25. Shode so imeli dvakrat v tednu. Ta klub se je bavil posebno s tem, da si udje pridobije strokovne izobrazbe v kongregacijskih na-

čelih. Za mlajše ude je odbor odredil posebne shode z zabavnimi točkami.

Delovanje dij. Marijine kongregacije v Mostaru v šolskem letu 1915/16. Pred vojno je štela ta kongregacija 150 udov, a zdaj jih ima le še 50. Na prvi poziv bojne trombe je odšel svet kongregacije na bojne poljane. Nekaj jih je našlo grob v tuji, nepoznani zemlji, a nekaj jih je pomrlo po bolnicah na raznih boleznih. Prav sedaj se vidi, na kakem temelju mora društvo temeljiti, ako hoče povoljno uspevati. Vsako društvo propade, katero ne temelji na zdravi podlagi in na veljavnih načelih. V Mostaru je bilo pred dvema letoma društev vseh vrst, katera so hotela uničiti dijaško Marijino kongregacijo. A njih trud je bil zaman! Čim večje zapreke so se stavile kongregaciji pri njenem delovanju, tem bolj je napredovala, tem bolj se je dvigala. Red pri kongregacijskih shodih je bil ta: Najprej se je molila običajna molitev, nato je prečital tajnik zapisnik. Temu so sledila predavanja in deklamacije. Po predavanju se je debatiralo, da se je dala na ta način tudi drugim udom prilika, vaditi se v govoru in izražanju misli. Nekaj časa je obstojal tudi pevski zbor in glasbeni odsek, a se je moral radi boleznih voditelja za nekaj časa prekiniti. Osnovan je bil tudi diletantski odsek, ki se je zelo uspešno razvijal.

Dijaška Marijina kongregacija v Splitu. Po dolgem času je bila vendar ustanovljena dijaška Marijina kongregacija, katera ima nalogo, da krepí in odgaja veljavne katoliške mladeniče, da jim dá polet in navdušenje za naše svete ideale. Pri tem so se držali reka svojega duhovnega vodnika g. Mahničarja: »Kdor ni sin Marijin, ta ni vojak Kristusov.« in pozvali vse one, ki žele stopiti v šolo Marijino. Odzvalo se je takoj lepo število mladih, navdušenih src, da se odgoje za vojake Kristusove. V letu 1915/16. je imela kongregacija 22 shodov, a število članov ob koncu leta je znašalo le 25. Osnovan je bil tudi »počitniški klub«, ki je imel redne tedenske sestanke. Poleg tega ima kongregacija še tri odseke: evharističnega, abstinenčnega in deklamatorskega.

Literarni odsek Marijine kongregacije v Mostaru. V dobi, ko se razhajajo in hite v boj starejši, se bude tudi mlajši, da nadaljujejo že započeto delo. Tudi oni hočejo pripomoči k oni veliki zgradbi, zgradbi katoliške Hrvatske. Oni nadaljujejo zdaj delo, katero so začeli njih starejši tovariši v kršni Hercegovini.

Zbralo se je okoli 20 dijakov iz raznih krajev širne jim domovine, malo sicer po številu, a močni po duhu. Kakor umetnik, kateri želi dovršiti začeto delo, dela z vsemi silami ter v potu svojega obraza kleše lik — a kadar ga dovrši, tedaj se raduje v duši ponosen nad uspehom; tako so začeli tudi dijaki kongreganti svoje literarno delovanje to leto, resnično v težkih okoliščinah, ali ponosni nad sijajem prošlosti svojega odseka, kateri je dal mnogo izkušenih značajev.

Njihovo delovanje je bilo z ozirom na delavne moči skromno, a uspešno. Bilo je kakor že omenjeno, pretežno literarno. Imeli so 10 sestankov in 3 odborniške seje. Izmed predavanj naj bodo omenjena samo ta-le: »Nešto iz češke književnosti«, »Kozarčevi Mrtvi kapitali i današnje gospodarske prilike u Hercegovini«,

»Pogled na glasbene struje u Hrvatskoj«, »O preporodu katolicizma u Hrvatskoj«.

Vidi se, da niso zaostali tudi v tem letu, dasiravno jim je krvavi vihar iztrgal iz njih srede voditelje naših idej. Stopali so za svojimi voditelji in kakor oni, so se tudi ti držali gesla: »Za krst časni in slobodu zlatnu«. V boju so začeli širiti svoje ideje, v boju so jih razširili in evo — vztrajali so tudi v tej svetovni borbi. Ljubezen za verske in domovinske ideale ter navduševanje za te je ona nepremagljiva sila, katera jim daje moč, da na začetem potu tudi sedaj v tej svetovni vojni vztrajajo. Njih geslo je: »Ako hočemo povzdigniti svojo potlačeno domovino, širimo svoje zdrave ideale, širimo ideje neumrlega našega Str. smayerja, kličeč vsi za enega, eden za vse!« Sve za vjeru i za dom!»

Literarni odsek dijaške Marijine kongregacije v Sarajevu. Šola je trajala samo dva meseca in nato se je zaprla. Velik del članov je zapustil Sarajevo, a nekateri so odšli k vojakom. Malo število članov, kar jih je še ostalo v mestu, ali natančneje: trinajst članov se je zbralo 10. aprila 1915 in si izbralo odbor. Nato so imeli redno sestanke do 28. maja, torej mesec in dan. Prišla je evakuacija. Ljudje so se razšli, a dijaki kongreganisti tudi zdaj niso izgubili medsebojne zveze. Redno so si dopisovali, imeli so 9 sestankov in tudi nekaj predavanj.

Mnogo uspešneje in obilneje je bilo delovanje pri odseku v šolskem letu 1915./16. Osnovan je bil tudi literarni odsek za mlajše kongreganiste. Zelo so širili »Luč« in »Novine«, pri katerih so sodelovali tudi nekateri kongreganisti. Imeli so redne sestanke, pri katerih so se vršila predavanja različnih strok. Naj bodo nekatera zanimivejša tukaj navedena, n. pr.: »Humanizam i renesansa«, »Neke pojave i bit materije, gledane s prirodnanstvenog i filozofskog stanovišta«, »Povijest glasbe od najstarijih vremena do danas«, »Neumrlost duše«, »Fiziognomija«, »Gallijev proces« itd.

V I. semestru šolskega leta 1916./17. se je delovalo pri odseku enako kot prejšnja leta samo v toliko je bilo drugače, kar so pomagali seniori, ki so imeli predavanja in so mlajše kongreganiste navajali k delu. »Kres« se je zelo razširil med dijaki. Ta semester so imeli 20 sestankov, kateri so bili često vrlo zanimivi, ker so, kakor je bilo že omenjeno, predavali tudi starejši somišljeniki. Nekatera predavanja, ki so se vršila, so: »O aškezi«, »Neke misli o budućnosti našeg pokreta«, »Obrana narodne manjine«, »Naša gospodarska budućnost«, »Buduća hrvatska književnost«, »O socialnoj demokraciji«, »O modernoj kolonizaciji«, »Stanje težaštva u Bosni« in še mnoga druga.

Sicer nam nekoliko suboparnih statističnih podatkov ne more podati prave slike o delovanju nam bratskih dijaških Marijinih kongregacij, vidimo pa, da dijaki-Hrvatje še niso umrli, ampak še žive polni navdušenja in ljubezni za »dom i rod«. Dasiravno so se morali boriti za obstanek, za skorjo kruha, zapuščeni od proslavljenih »mecenov« in »rodoljubov«, dasiravno so jim bili šolski predpisi poostreni, delovali so vendar tako uspešno, da so nam lahko hrvatske dijaške Marijine kongregacije za zgled.

Listnica uredništva.

Pojasnilo. V št. 6., 7. in 8., str. 41, je prinesla »Mladost« pod naslovom »Naša smer« to izjavo: »Od trojne smeri ne moremo odstopiti: od katoliške, demokratične, slovanske. Prva pove, kako umevamo drugo in tretjo.« — Sklep razgovora julija 1916. Anton Komlanec. Ivan Podlesnik.

Zaradi te izjave je prišlo na shodu vodstva S. L. S. do demonstracije napram uredniku »Mladosti«. Govorila sta dva gospoda. Očitalo se mi je pri tej priliki, da mladino pohujšujem in da sem priobčil pod navedeno izjavo Podlesnikov podpis brez dovoljenja.

Na prvo rečem: Komur je priobčena smer pohujšanje, s tistim mi nočemo več stika. Treba je bilo poudariti to smer ravno sedaj, da nas poznajo in mi nasprotnike. Kdor javka, je znamenje, da ga boli in mu ni dobro pri srcu.

Na drugo, da sem priobčil Podlesnikov podpis brez dovoljenja, povem: Ne samo ta podpis, ampak vse podpise in vsa pisma zadnji dve leti in pol — in teh pisem s podpisi vred je precej — tudi vsa Podlesnikova pisma z njegovim podpisom vred sem priobčil brez posebnega dovoljenja. Varoval sem vsakemu bratu orlovsko čast in pisma zato priobčeval, ker dvigajo orlovsko čast. Iz istega vzroka in ker je postalo vsled razmer potrebno, tudi navedeno izjavo.

Če kdo ugovarja, lahko sporoči in potem izostanejo njegove reči. Z odsotnimi vojaki ni mogoče občevati kakor v mirnem času.

Povedano bodi tudi z ozirom na objavljeni posnetek dogovora, da je bil isti dogovorjen med menoj in sopodpisanim ravno z ozirom na spor v naši javnosti kot direktiva, vodilo za nas.

Naša cesta so katoliška načela. V kolikor je pri ustanavljanju Ilirske banke pokazal spor sebični, partikularni, gospodarsko-politični interes in pri koraku, pri katerem se je izpozabilo nad dr. Kvekom, sebični politični interes, ki je potem odtrgal kos od Zadržne Zveze in se pri tem pregrešil nad slovenskim in jugoslovanskim ljudstvom, v toliko je bilo treba opozoriti na ljudsko in narodno načelo.

Katoličan sem. Po morali te vere vsakemu človeku sočlovek, ne nadčlovek — to poudarja krščanska demokracija. Po rodu sem Slovan. Slovenstvo je le del slovanstva. Smer v tej vrsti pove, da je treba najprej reda med sorodnimi plemeni, in potem bo naravnim potom tudi združitev človeštva mogoča. Da se to pravilno zgodi, je bilo potrebno povedati, da je prvo za drugo in tretje merodajno.

Prijatelji, nazdar! In vi, neprijatelji, če vas je še kaj, pokažite se! Zdaj je čas morjenja in življenja. Zato naj se duša razrzne črna in zlata. Skrb sebična in vesoljna. Misel dneva, stoletij in večnosti. Urednik.

Dar »Mladosti«. — Č. g. Jernej Hafner, vojni kurat, je podaril »Mladosti« 100 K. Povrni Bog! — Dejanja govore, kako je srce. Dokler živi ljubezen do vzorov, je zanje dovolj delavcev in sredstev. Zato v nemajmo tako ljubezen z mislimi lastnega duha, širjenjem lista in ustno besedo! — Zadnje številke je en sam naš prijatelj naročil 40 izvodov. — Nazdar!

